

تحلیلی بر وضعیت کسب و کار در کشورهای مختلف*

از: شبمن فروحی

بخش آخر

روند انجام ورشکستگی و میزانی از سهم دارایی ورشکستگی که توسط سهامداران وصول گردد که با محاسبه زمان، هزینه و استهلاک دارایی‌ها و بازده جریان ورشکستگی صورت می‌گیرد.

۱- شاخص زمان

نشان گر متوسط زمان لازم برای تکمیل و انجام

ورشکستگی است که بر حسب سال بیان می‌شود.

این شاخص در ایران ۴/۵ سال است که هم از متوسط زمان ۱۵۵ کشور منتخب (۳/۳ سال) و هم از متوسط زمان ۱۶ کشور منطقه MENA (۳/۸ سال) بیشتر است. کمترین زمان در کشور ایرلند به مدت ۰/۴ سال و بعد از آن در ژاپن به مدت ۰/۶ سال است، بیشترین زمان در هند و چاد و برزیل به مدت ۱۰ سال می‌باشد. بیشترین و کمترین زمان انجام ورشکستگی در دیگر ۱۵۵ کشور منتخب و کشورهای منطقه شمال آفریقا و خاورمیانه به قرار جدول ۱ و ۲ می‌باشند.

۲- شاخص هزینه

هزینه شامل هزینه جریانات ورشکستگی است که بر حسب درصدی از دارایی محاسبه می‌شود. هزینه در ایران برای ورشکستگی ۹٪ دارایی است که هم از متوسط هزینه ورشکستگی ۱۵۵ کشور منتخب جهان (۱۷/۲٪ دارایی) و هم از متوسط هزینه منطقه MENA (۱۳/۴٪ دارایی) کمتر می‌باشد. کشورهایی که کمترین هزینه را برای ورشکستگی می‌پردازند؛ کلمبیا، کویت، هلند، نروژ و سنگاپور به میزان ۱٪ دارایی و

اشاره:

در بخش آخر، از دیدگاه شاخص دهم و آخرین شاخص که ورشکستگی است، با استفاده از آمار ژانویه ۲۰۰۵ بانک جهانی به بررسی وضعیت کسب و کار در کشورهای مختلف در سال ۲۰۰۶ و به طور ویژه وضعیت ایران در این میان و همچنین در بین ۱۶ کشور منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا MENA می‌پردازیم.

مربوط به ورشکستگی نمایانگر ضعف‌های موجود در قانون ورشکستگی و تنگناهای اصلی اجرایی و آیین نامه‌ای در روند ورشکستگی می‌باشند. در بسیاری از کشورهای در حال توسعه ورشکستگی تا حدی ناکارا است که تقریباً هیچگاه به کار بستانکاران نمی‌آید. در چنین کشورهایی بیشترین تمرکز اصلاحات روی اجرای قراردادهای اصلاحی غیر از ورشکستگی است.

داده‌های موجود در این زمینه، رویه‌ها را گام به گام برای یک شرکت استاندارد در مسیر ورشکستگی دنبال می‌کنند، فرض بر این است که شرکت مورد نظر در داخل کشور و با مسوولیت محدود است، ۲۰۱ کارمند، یک بستانکار اصلی وثیقه دار و ۵۰ بستانکار بدون وثیقه دارد. همچنین در تاریخ اول ژانویه ورشکسته شده است. شاخص‌ها برگرفته از پرسشنامه‌هایی است که پاسخ دهندگان آن وکلای شرکت‌های حقوقی خصوصی و قضات ورشکستگی می‌باشند که غالب آن‌ها اعضاء کانون بین‌المللی وکلاء دادگستری^(۱) هستند.

براساس پاسخ‌های فوق سه شاخص در نظر گرفته شده‌اند: زمان و هزینه لازم در

ورشکستگی: انحلال کسب و کار

بحران‌های اخیر اقتصادی در بازارهای نوظهور از شرق آسیا گرفته تا آمریکای لاتین، روسیه و مکزیک منجر به افزایش نگرانی در ارتباط با طراحی سیستم‌های ورشکستگی و همچنین قابلیت چنین سیستم‌هایی در زمینه کمک به تجدید سازمان شرکت‌هایی که قابلیت ماندگاری دارند و تعطیلی آن‌هایی که این قابلیت را ندارند، شده است.

در کشورهایی که نظام ورشکستگی ناکارا دارند، کسب و کارهای غیرقابل بقا سال‌ها برای قبول ورشکستگی تعلل می‌کنند و مانع از تخصیص مجدد دارایی‌ها و سرمایه‌های انسانی برای منافع تولیدی بیشتر می‌گردند. در بیشتر مواقع تنگناهای موجود در نظام ورشکستگی در پی مراحل دادرسی قضایی ناکارا می‌باشد که به دنبال آن نیز بانک‌ها و دیگر وام‌دهندگان تمایلی برای رفع مشکل ورشکستگی و یافتن راه‌حلی مناسب از خود نشان نمی‌دهند.

در گزارش بانک جهانی از وضعیت کسب و کار در کشورهای مختلف، شاخص‌های

بیشترین هزینه متعلق به کشورهای لائوس و جمهوری آفریقای مرکزی به میزان ۷۶٪ دارای است. در منطقه MENA نیز همانطور گفته شد کویت کمترین هزینه و همچنین امارات متحده عربی با ۳۰٪ دارای بیشترین هزینه را می‌پردازد. کمترین و بیشترین هزینه در ۱۵۵ کشور منتخب و کشورهای منطقه MENA را در جداول ۳ و ۴ ملاحظه فرمایید.

۳- نرخ استرداد

نرخ فوق نشان می‌دهد که مدعیان (طلبکاران، مقامات مالیاتی و کارکنان) به

**در کشورهای ثروتمند
از سال ۱۹۹۹ تا سال
۲۰۰۳ به طور متوسط ۱۰۰۰۰
ورشکستگی به ثبت رسیده،
که در کشورهای فقیر این رقم
به ۵۰ مورد می‌رسد. کامرون،
گرجستان و لائوس هر کدام
کمتر از ۱۰ مورد داشته‌اند.**

ازای هر دلار چند سنت می‌توانند از شرکت ورشکسته وصول و استرداد کنند. این نرخ در ایران ۱۹/۳ سنت در دلار است که نسبت به متوسط ۱۵۵ کشور منتخب (۳۱/۳ سنت در دلار) و متوسط منطقه MENA (۲۸/۸ سنت در دلار) پایین تر می‌باشد. کشور ایران از نقطه نظر نرخ استرداد در منطقه MENA با وجود ۱۴ جایگاه، در جایگاه یازدهم قرار دارد که نشانگر پایین بودن این نرخ در ایران می‌باشد. در منطقه MENA تونس با ۵۱/۵ سنت در دلار بیشترین نرخ استرداد و امارات متحده عربی با ۵/۵ سنت در دلار کمترین آن را به خود اختصاص داده

است. همچنین در میان ۱۵۵ کشور منتخب بالاترین نرخ استرداد مربوط به ژاپن ۹۲/۶ سنت در دلار، سنگاپور ۹۱/۳ سنت در دلار، نروژ ۹۱/۱ سنت در دلار و کانادا با ۹۰/۱ سنت در دلار می‌باشد. در کشورهایی چون چاد، جمهوری آفریقای مرکزی، لائوس و تی مور شرقی نیز نرخ استرداد صفر است. نرخ استرداد در دیگر ۱۵۵ کشور منتخب و کشورهای منطقه MENA را در جداول ۵ و ۶ پیگیری کنید.

و اما اصلاحات:

قوانین ورشکستگی در سال ۲۰۰۴ در ۹ کشور اصلاح و تعدیل شده‌اند: برزیل، فنلاند، اندونزی، ژاپن، پرتغال، صربستان و مونتنگرو و ویتنام که قوانین ورشکستگی جدیدی را تصویب کردند. ولیکن ماداگاسکار و تایلند با متمم‌های قانونی‌ای که ورشکستگی را پیچیده‌تر کرده‌اند، کارایی را کاهش دادند.

در پرتغال، قانون ورشکستگی جدید به تسریع جریانات و بسط قدرت طلبکاران پرداخته است. در جریان ورشکستگی؛ قاضی، مدیر و طلبکاران با هم به بررسی شرایط احتمالی‌ای که شرکت در پیش دارد می‌پردازند و براساس آن تصمیم به دادخواهی تصفیه یا تجدید سازمان می‌گیرند. این تغییرات منجر به کاهش زمان به مدت ۶ ماه در انجام ورشکستگی شده است. نرخ‌های استرداد نیز از ۶۹ سنت در هر دلار به ۷۵ رسیده است.

در صربستان و مونتنگرو قانون جدیدی در آگوست ۲۰۰۴ تصویب شده که انتظار می‌رود هم منجر به بهبود نرخ‌های استرداد به میزان ۴۵٪ (۲۹ سنت در هر دلار) و هم کاهش مدت زمان انجام ورشکستگی از ۱۲ سال به یکسال و نیم خواهد شد.

بیشترین اصلاحات در شرق آسیا صورت گرفته است. اندونزی و ویتنام قوانین ورشکستگی خود را واضح کرده و بهبود بخشیدند. تخمین زده شده است که در اندونزی قوانین جدید منجر به کاهش ۶ ماهه

برای حل ورشکستگی و افزایش نرخ‌های استرداد از ۱۰ سنت در هر دلار به ۱۳ شده است.

اصلاحات در ژاپن نیز ورشکستگی را تسریع کرده است. فنلاند نیز کارایی خود را ارتقا بخشیده ولیکن هزینه‌ها در این کشور اندکی افزایش یافته است.

اصلاحات در تایلند و ماداگاسکار (تنها اصلاحگر آفریقایی)، اوضاع را بدتر کرده است.

۱۲ کشور دیگر اصلاحاتی جزئی را در این زمینه انجام دادند که در میان آن‌ها می‌توان از مقدونیه، بورکینافاسو، بوسنی و هرزگوین،

**کشور ایران در بعضی زمینه‌ها
همانند ثبت شرکت‌ها از موقعیت
نسبتاً مساعدی برخوردار است
در حالی که از برخی لحاظ
همچون صادرات و واردات
و یا میزان حمایت از
سرمایه‌گذاران دارای موقعیتی
سخت نامساعد است.**

شیلی، ایتالیا و اسلواکی نام برد. بیشترین اصلاحات طی ۱۰ سال اخیر به وقوع پیوسته که غالباً در کشورهای ثروتمند بوده است.

به طور معمول اصلاحات موثر بوده است. نرخ‌های استرداد با وجود کنترل سطوح درآمدی کشورها برای مدعیان (طلبکاران، کارگران و دولت) بیشتر است تا برای اصلاحگران.

دلیل آن نیز واضح است: نظام‌های اصلاح شده ورشکستگی به کسب و کارهایی که قابلیت ماندگاری دارند اجازه می‌دهند که از بحران‌های نقدینگی کوتاه مدت بچهند و

کسب و کارهای ورشکسته سریعاً تصفیه شوند.

هر کشوری برای انحلال کسب و کارهای ورشکسته یا حفظ کسب و کارهای دوام‌پذیر که دچار مشکلات موقتی شده‌اند، نیاز به شیوه‌های موثر و کارا دارد. ولیکن ورشکستگی تنها راه حل نیست. در کشورهای فقیر ورشکستگی به ندرت مورد استفاده قرار می‌گیرد در حالی که در کشورهای ثروتمند از سال ۱۹۹۹ تا سال ۲۰۰۳ به طور متوسط ۱۰۰۰۰ ورشکستگی به ثبت رسیده، که در کشورهای فقیر این رقم به ۵۰ مورد می‌رسد. کامرون، گرجستان و لاتوس هر کدام کمتر از ۱۰ مورد داشته‌اند. این کشورها مدت زمان کوتاهی نیست که شرکت‌های شکست خورده و ناموفق دارند و انتظار ساده‌لوحانه‌ای است که جریان‌ات پیچیده ورشکستگی آن‌ها موجب احیا کسب و کارهایشان شود. حتی در کشورهای غنی نیز نرخ تجدید سازمان موفق یعنی خارج شدن شرکت‌ها از ورشکستگی بدون تغییر مالکیت یا مدیریت پایین است؛ ۱۲٪ در ایالات متحده، ۳٪ در فرانسه و ۲٪ در انگلستان. بهتر است که اصلاحگران در

کشورهای فقیر تمرکز خود را بر روی توقیف بدهی‌های با وثیقه خارج از ورشکستگی انجام دهند تا کاهش اعتماد به دادگاه‌ها.

نتیجه کلی

چهار کشور زلاندنو، سنگاپور، آمریکا و کانادا رتبه‌های اول تا چهارم را از لحاظ برخورداری از فضای مساعد کسب و کار به خود اختصاص داده‌اند و کشور آفریقایی جمهوری دموکراتیک کنگو رتبه آخر را دارد. ردیف ایران در جدول ۱۵۵ کشور مورد بررسی بانک جهانی از لحاظ سهولت انجام بازرگانی و مساعد بودن فضای کسب و کار ۱۰۸ است. کشور ایران در بعضی زمینه‌ها همانند ثبت شرکت‌ها از موقعیت نسبتاً مساعدی برخوردار است در حالی که از برخی لحاظ همچون صادرات و واردات و یا میزان حمایت از سرمایه‌گذاران دارای موقعیتی سخت نامساعد است.

در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا کشورهای اسرائیل، عربستان سعودی، کویت، عمان، امارات متحده عربی، اردن، یمن و لبنان از فضای کسب و کار بهتری نسبت به ایران برخوردارند و عراق و سوریه

و مصر از موقعیتی بدتر. در حالی که کشورهای آفریقا و خاورمیانه برای مقابله با بیکاری انبوه نیاز به ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتری دارند، بیشتر آن‌ها با ایجاد موانع بیشتر بر سر راه کسب و کارها، موجب دلسردی سرمایه‌گذاران و کارآفرینان می‌گردند. شاخص‌های بانک جهانی که راهگشایی اساسی برای حل مشکلاتی این چنینی می‌باشند، لازم است که مورد توجه کشورها قرار گیرند بلکه در آن صورت وضعیت کسب و کارها به گونه‌ای دیگر رقم خورد.

(کشورهای صدر و انتهای فهرست سهولت انجام بازرگانی، در میان ۱۵۵ کشور منتخب جهان و ۱۶ کشور منطقه MENA در جداول ۷ و ۸ قابل ملاحظه می‌باشند، همچنین خلاصه‌ای از فضای کسب و کار ایران در جدول ۹ منعکس گردیده است).

* شماره پیشین این مقاله، در ویژه‌نامه خرداد ماه به چاپ رسیده بود.

زیرنویس:

1) International Bar Association

جدول شماره دو- زمان برای انجام ورشکستگی در منطقه MENA (سال)

کشور	رتبه	کشور	رتبه
تونس	۱/۳	سوریه	۴/۱
مراکش	۱/۸	کویت	۴/۲
عربستان سعودی	۲/۸	مصر	۴/۲
یمن	۳	اردن	۴/۳
الجزایر	۳/۵	ایران	۴/۵
لبنان	۴	امارات متحده عربی	۵/۱
اسرائیل	۴	عمان	۷

جدول شماره یک- زمان برای انجام ورشکستگی (سال)

کشور	رتبه	کشور	رتبه
ایرلند	۰/۴	فیلیپین	۵/۷
ژاپن	۰/۶	بلاروس	۵/۸
کانادا	۰/۸	ترکیه	۵/۹
سنگاپور	۰/۸	آنگولا	۶/۲
تایوان چین	۰/۸	عمان	۷
بلژیک	۰/۹	موریتانی	۸
فنلاند	۰/۹	جمهوری چک	۹/۲
نروژ	۰/۹	برزیل	۱۰
اسپانیا	۱	چاد	۱۰
انگلستان	۱	هند	۱۰

جدول شماره شش - نرخ استرداد در منطقه MENA
(سنت در دلار)

۲۸/۲	یمن	۵۱/۵	تونس
۲۷/۹	اردن	۴۲/۸	اسرائیل
۲۴/۹	عمان	۳۸/۳	کویت
۱۹/۳	ایران	۳۷/۴	الجزایر
۱۸/۶	لبنان	۳۵/۱	مراکش
۱۶/۱	مصر	۲۸/۵	سوریه
۵/۵	امارات متحده عربی	۲۸/۴	عربستان سعودی

جدول شماره هفت - سهولت بازرگانی (رتبه)

۱۴۶	مالی	۱	زلاندنو
۱۴۷	لاتوس	۲	سنگاپور
۱۴۸	جمهوری کنگو	۳	ایالات متحده
۱۴۹	توگو	۴	کانادا
۱۵۰	نیجر	۵	نروژ
۱۵۱	سودان	۶	استرالیا
۱۵۲	چاد	۷	هنگ کنگ چین
۱۵۳	جمهوری آفریقای مرکزی	۸	دانمارک
۱۵۴	بورکینافاسو	۹	انگلستان
۱۵۵	جمهوری دموکراتیک کنگو	۱۰	ژاپن

جدول شماره هشت - سهولت بازرگانی در منطقه MENA (رتبه)

۹۵	لبنان	۲۹	اسرائیل
۱۰۲	مراکش	۳۸	عربستان سعودی
۱۰۸	ایران	۴۷	کویت
۱۱۴	عراق	۵۱	عمان
۱۲۱	سوریه	۵۸	تونس
۱۲۵	کرانه غربی و غزه	۶۹	امارات متحده عربی
۱۲۸	الجزایر	۷۴	اردن
۱۴۱	مصر	۹۰	یمن

جدول شماره سه - هزینه انجام ورشکستگی (درصد از دارایی)

کمترین		بیشترین	
۳۸	آلبانی	۱	کلمبیا
۳۸	جمهوری دومینیکن	۱	کویت
۳۸	فیلیپین	۱	هلند
۳۸	ونزوئلا	۱	نروژ
۴۲	گویان	۱	سنگاپور
۴۲	سیرالئون	۳/۵	بلژیک
۴۲	اکراین	۳/۵	کانادا
۶۳	چاد	۳/۵	فنلاند
۷۶	جمهوری آفریقای مرکزی	۳/۵	ژاپن
۷۶	لاتوس	۳/۵	تایوان چین

 جدول شماره چهار - هزینه انجام ورشکستگی در منطقه MENA
(درصد از دارایی)

۹	ایران	۱	کویت
۱۸	مراکش	۳/۵	عمان
۲۲	عربستان سعودی	۳/۵	الجزایر
۲۲	لبنان	۷	تونس
۲۲	مصر	۸	یمن
۲۳	اسرائیل	۹	سوریه
۳۰	امارات متحده عربی	۹	اردن

جدول شماره پنج - نرخ استرداد (سنت در دلار)

کمترین		بیشترین	
۲/۹	هائیتی	۹۲/۶	ژاپن
۲/۶	نیجر	۹۱/۳	سنگاپور
۲/۱	زیمبابوه	۹۱/۱	نروژ
۱/۶	جمهوری دموکراتیک کنگو	۹۰/۱	کانادا
۰/۶	آنگولا	۸۹/۴	تایوان چین
۰/۵	برزیل	۸۹	فنلاند
صفر	تی مور شرقی	۸۸	ایرلند
صفر	لاتوس	۸۶/۷	هلند
صفر	جمهوری آفریقای مرکزی	۸۶/۶	بلژیک
صفر	چاد	۸۵/۳	انگلستان

جدول شماره ۹- شاخص های کسب و کار در ایران (منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا)

رتبه سهولت در بازرگانی : ۱۰۸		درآمد ملی ناخالص سرانه (دلار) : ۲۳۰۰	
جمعیت (میلیون نفر) : ۶۶/۴		دارای درآمد متوسط پایین	
* آغاز به کار بازرگانی	* ثابت دارایی	* تجارت فرامرزی	
رویه‌ها (تعداد) ۸	رویه‌ها (تعداد) ۹	مدارک برای صادرات (تعداد) ۱۱	
مدت زمان (روز) ۴۷	مدت زمان (روز) ۳۶	امضا برای صادرات (تعداد) ۳۰	
هزینه (% از درآمد سرانه) ۶/۳	هزینه (% از ارزش دارایی) ۵	زمان برای صادرات (روز) ۴۵	
حداقل سرمایه (% از درآمد سرانه) ۱/۷		مدارک برای واردات (تعداد) ۱۱	
	* کسب اعتبار	امضا برای واردات (تعداد) ۴۵	
* کسب مجوز	قدرت حقوق قانونی ۵	زمان برای واردات (روز) ۵۱	
رویه‌ها (تعداد) ۲۱	عمق اطلاعات اعتباری ۳		
مدت زمان (روز) ۶۶۸	پوشش دفاتر ثبت دولتی (% از بزرگسالان) ۱۳/۷	* اجرای قراردادهای	
هزینه (% از درآمد سرانه) ۸۱۸	پوشش دفاتر ثبت خصوصی (% از بزرگسالان) ۰	رویه‌ها (تعداد) ۲۳	
	* حمایت از سرمایه‌گذاران	مدت زمان (روز) ۵۴۵	
* استخدام و اخراج کارگران	دامنه آتشکار سازی (۰-۱۰) ۳	هزینه (% از بدهی) ۱۲	
دشواری استخدام (۰-۱۰۰) ۷۸	دامنه مسوولیت مدیران (۰-۱۰) ۵		
مقرراتی بودن (۰-۱۰۰) ۶۰	سهولت دادخواهی سهامداران (۰-۱۰) ۰	* پایان کار بازرگانی	
دشواری اخراج (۰-۱۰۰) ۱۰	قدرت حمایت از سرمایه‌گذاران (۰-۱۰) ۲/۷	مدت زمان (سال) ۵	
سختگیری ائتغال (۰-۱۰۰) ۴۹		هزینه (% از دارایی) ۹	
هزینه استخدام (% از حقوق) ۲۳	* مالیات پرداختی	نرخ استرداد (سنت به دلار) ۱۹/۳	
هزینه اخراج (هفته از حقوق) ۹۰	پرداخت‌ها (تعداد) ۲۸		
	مدت زمان (ساعت در سال) ۲۹۲		
	کل مالیات پرداختی (% از سود ناخالص) ۱۴/۶		

روابط عمومی و انتشارات: ۸۸۳۰۸۳۲۷ publicrelations@iccim.org
 تحریریه: ۸۸۳۰۸۳۳۳ editorial@iccim.org